

Fundacja
TAURUS

Prawo od A do Z

PRZEDAWNIENIE DŁUGÓW Z KREDYTÓW I
POŻYCZEK

Przedawnienie z tytułu pożyczek i kredytów

**OPRACOWANIE :
FUNDACJA TAURUS**

ROK 2021

Opracowanie zostało przygotowane w ramach realizacji przez Fundację TAURUS zadania publicznego w zakresie prowadzenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego / nieodpłatnej pomocy prawnej w Poznaniu w roku 2021 oraz edukacji prawnej.

Zadanie publiczne jest finansowane ze środków budżetowych Miasta Poznania.

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**
www.ms.gov.pl

POZnań*

Przedawnienie

Według art. 117 § 1 Kodeksu cywilnego przedawnieniu ulegają wyłącznie roszczenia o charakterze majątkowym. Roszczenie to uprawnienie polegające na możliwości domagania się od indywidualnie określonej osoby (lub grupy indywidualnie określonych osób) jakiegoś zachowania się. Istnienie roszczenia jest więc konsekwencją nałożenia przez normę prawną na konkretnego adresata obowiązku jakiegoś postępowania względem innej osoby. Z kolei roszczeniem majątkowym jest roszczenie nakierowane na realizację interesu ekonomicznego osoby uprawnionej. Takim roszczeniem są wszystkie roszczenia pieniężne; dla kwalifikacji roszczenia jako majątkowego nie ma znaczenia rzeczywista wartość przedmiotu świadczenia.

Roszczenia majątkowe, które nie podlegają przedawnieniu to:

- 1) roszczenie windykacyjne dotyczące nieruchomości (art. 222 § 1 Kodeksu cywilnego) - właściciel może żądać od osoby, która faktycznie włada jego rzeczą, aby rzecz została mu wydana,
- 2) roszczenie negatywne przysługujące właścicielowi nieruchomości (art. 222 § 2 Kodeksu cywilnego) - właścicielowi przysługuje roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń,
- 3) roszczenie o zniesienie współwłasności rzeczy ruchomej i nieruchomości (art. 220 Kodeksu cywilnego).

Skutek przedawnienia przewidziany w art. 117 § 2 Kodeksu cywilnego ("Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia.") polega na tym, że **po upływie terminu przedawnienia roszczenie istnieje nadal, ale przekształca się w zobowiązanie niepełne (naturalne), co oznacza brak możliwości jego przymusowej realizacji.**

W przypadku roszczeń innych niż przysługujące przeciwko konsumentom przedawnienie uwzględnia się wyłącznie na zarzut. W razie dochodzenia przedawnionego roszczenia przed organem państwa zobowiązany może podnieść zarzut przedawnienia, co skutkuje odmową udzielenia uprawnionemu ochrony. Niepodniesienie skutecznego zarzutu przedawnienia pomimo upływu przewidzianego w ustawie terminu skutkuje natomiast uwzględnieniem przez organ państwowy żądania przymusowej realizacji roszczenia.

Zarzut przedawnienia ma charakter peremptoryjny, co oznacza, że jego skuteczne podniesienie na trwałe pozbawia wierzyciela możliwości przymusowej realizacji jego roszczenia. Jednak roszczenie to nie wygasa, ale nadal istnieje w postaci roszczenia naturalnego i może być dobrowolnie spełnione przez dłużnika. W takim

przypadku uzyskane przez wierzyciela świadczenie nie będzie świadczeniem uzyskanym bez podstawy prawnej.

Odmienny mechanizm stosowany jest w stosunku do konsumenta. Konsumentem jest osoba fizyczna, dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Uzyskanie statusu konsumenta wymaga zatem dokonania czynności prawnej z podmiotem posiadającym status prawny przedsiębiorcy.

W art. 117 § 2¹ Kodeksu cywilnego przewidziano, że po upływie terminu przedawnienia roszczenia przeciwko konsumentowi nie można domagać się zaspokojenia tego roszczenia. Mechanizm ten oznacza automatyczne przekształcenie z mocy prawa (*ex lege*) roszczenia przeciwko konsumentowi w roszczenie naturalne. Oznacza to, że roszczenie nie wygasa, ale istnieje dalej. Konsument może zatem spełnić przedawnione roszczenie i nie będzie mógł się domagać zwrotu przedmiotu świadczenia jako spełnionego bez podstawy prawnej.

Dla powstania skutku przedawnienia nie jest wymagane podniesienie zarzutu, sąd ma obowiązek uwzględnienia przedawnienia z urzędu. Celem ułatwienia sądowi orzekającemu w sprawie z udziałem konsumenta zbadania, czy w danym przypadku doszło do przedawnienia roszczenia, czy też nie, ustawodawca nałożył na powoda (nie tylko przedsiębiorcę) obowiązek oznaczenia daty wymagalności roszczenia w sprawach o zasądzenie roszczenia.

Stosowanie przez sąd omawianej normy prawa materialnego (art. 117 § 2¹ Kodeksu cywilnego) nie może być utożsamiane z prowadzeniem przez sąd "z urzędu" postępowania dowodowego w procesie cywilnym mającym, co do zasady, charakter kontradiktoryjny i opartym na równości stron. Do stron należy przedstawienie sądowi dowodów.

Podmioty nie będące konsumentami mogą zrzec się zarzutu przedawnienia. Zrzeczenie się zarzutu przedawnienia jest to jednostronna czynność prawna, która nie wymaga zachowania formy szczególnej. Samo zrzeczenie się zarzutu przedawnienia nie oznacza uznania roszczenia, a tylko rezygnację z jednego ze sposobów obrony, często dla zobowiązanego nieatrakcyjnego w porównaniu z możliwością wykazania bezzasadności powództwa. Po skutecznym zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia bieg okresu przedawnienia zaczyna się od początku od chwili zrzeczenia się zarzutu przedawnienia.

Konsument natomiast nie może zrzec się zarzutu przedawnienia roszczenia, gdyż zgodnie z treścią art. 117 § 2¹ Kodeksu cywilnego upływ terminu przedawnienia powstaje z mocy prawa i nie pozwala na zrzeczenie się wynikających z przepisu korzyści.

Po ilu latach następuje przedawnienie.

Co do zasady **termin przedawnienia wynosi sześć lat**, a dla **roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata**. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. W praktyce oznacza to, że jeśli konsument zaciągnął kredyt, pożyczkę w banku, parabanku, czyli od przedsiębiorcy, termin przedawnienia wynosi 3 lata.

Terminy przedawnień:

- 1) kredyt, pożyczka bankowa - 3 lata,
- 2) karta kredytowa - 3 lata,
- 3) debet na rachunku bankowym - 2 lata (art. 731 Kodeksu cywilnego - roszczenia wynikające ze stosunku rachunku bankowego przedawniają się z upływem lat dwóch),
- 4) pożyczka od osoby prywatnej - 6 lat.

Art. 119 Kodeksu cywilnego stanowi, że terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.

Komentowany przepis wprowadza **zakaz modyfikacji długości terminów przedawnienia w drodze czynności prawnych**. Regulacja ma charakter bezwzględnie wiążący. Zakaz skracania lub przedłużania terminów przedawnienia należy rozumieć zarówno jako niedopuszczalność ustanawiania terminów odmiennych niż ustawowe, jak i zakaz ich zmiany w jakiegokolwiek chwili. Czynności prawne sprzeczne z tym zakazem należy uznać za bezwzględnie nieważne.

Zatem strony umowy pożyczki, czy kredytu nie mogą wskazać krótszego, czy dłuższego terminu przedawnienia niż ten określony w Kodeksie cywilnym. Gdyby jednak tak stało się i strony w umowie określiły termin w sposób odmienny niż ustawa, takie postanowienie umowne byłoby nieważne, a termin przedawnienia i tak wynosiłby tyle, ile wskazano w Kodeksie cywilnym.

Jak obliczyć termin przedawnienia

Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. W przypadku rat kredytu należy uznać, że poszczególne z nich przedawniają się po upływie trzech lat licząc od dnia, w którym rata powinna zostać spłacona zgodnie z zawartą umową kredytową, w związku z czym okres przedawnienia biegnie tu oddzielnie w stosunku do każdej z nich. Jednakże w sytuacji niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu, bank z reguły zastrzega w umowie możliwość wypowiedzenia zawartej umowy i żądania spłaty całego długu. W takim przypadku termin przedawnienia będzie różny: dla każdej z zaległych rat, które stały się wymagalne przed rozwiązaniem umowy, przedawnienie nastąpi osobno, po upływie 3 lat od wymagalności poszczególnych rat, a pozostała część długu - raty, które zgodnie z harmonogramem miały zostać spłacone później, ale umowa została wypowiedziana, przedawnią się wszystkie łącznie w terminie 3 lat od daty określonej w wypowiedzeniu lub rozwiązaniu umowy.

Należy pamiętać, że w stosunku do roszczeń, których okres przedawnienia wynosi co najmniej 2 lata komentowany przepis wprowadza zasadę ustalania zakończenia jego biegu w ostatnim dniu roku kalendarzowego (31 grudnia). I tak, np.: jeśli rata kredytu miała zostać spłacona do 25 czerwca 2021 r., to koniec terminu przedawnienia przypadnie na 31 grudnia 2024 r.

Co przerywa bieg przedawnienia

Bieg przedawnienia przerywa się:

- 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia;
- 2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje;
- 3) przez wszczęcie mediacji.

Nie każda czynność wierzyciela podjęta w celu dochodzenia, ustalenia, zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia spowoduje przerwanie biegu przedawnienia; konieczne jest, aby czynność taka podjęta została przed właściwym organem. Tylko właściwy organ państwowy (sąd albo komornik) skorzystać może ze środków przymusu w celu wyegzekwowania roszczenia. Czynność podjęta przed organem niewłaściwym nie powoduje przerwania biegu przedawnienia. W szczególności nie powoduje przerwania biegu przedawnienia zlecenie dochodzenia roszczenia podmiotowi prywatnemu zajmującemu się świadczeniem tego rodzaju usług (tzw. firmie windykacyjnej).

Najbardziej typową przyczyną przerwania biegu przedawnienia jest wytoczenie powództwa o świadczenie. Skutek w postaci przerwania biegu przedawnienia nie nastąpi, jeśli pozew zostanie odrzucony.

Również pozew cofnięty, jako niewywołujący skutków prawnych, nie powoduje przerwania biegu przedawnienia. Taki sam skutek jak cofnięcie powództwa wywołuje jego zmiana polegająca na rezygnacji z dochodzenia roszczenia.

Zdarzeniem równorzędnym z wniesieniu powództwa jest złożenie wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego, czy wniosku o rozpoznanie sprawy przez sąd polubowny, jeżeli zapis na sąd polubowny był skuteczny.

Także zawezwanie do próby ugodowej, czy wniosek o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu przerywa bieg przedawnienia.

Bieg przedawnienia przerywa również uznanie roszczenia przez zobowiązanego. Uznanie może mieć postać umowy pomiędzy zobowiązanym a uprawnionym (tzw. uznanie właściwe) lub oświadczenia wiedzy zobowiązanego (tzw. uznanie niewłaściwe). Umowa uznania nie jest regulowana prawnie, jednak jej dopuszczalność wynika z zasady swobody umów. Kluczowe znaczenie dla tej postaci uznania ma oświadczenie woli zobowiązanego, w którym potwierdza on istnienie swojego obowiązku i zobowiązuje się (ponownie) do jego realizacji. Uznanie właściwe nie wymaga dla swojej ważności szczególnej formy. Przerwanie biegu przedawnienia przez uznanie właściwe następuje w dniu zawarcia umowy.

Uznanie niewłaściwe jest oświadczeniem wiedzy zobowiązanego, wyrazem jego świadomości istnienia skierowanego przeciwko niemu roszczenia. Dla skuteczności uznania niewłaściwego nie jest wymagane istnienie po stronie zobowiązanego zamiaru wywołania skutku prawnego (przerwania biegu przedawnienia). Uznanie niewłaściwe może mieć postać wypowiedzi lub innego działania, spełnienie części świadczenia (jeżeli z okoliczności nie wynika, że zobowiązany traktował je jako całkowite zaspokojenie roszczenia); zapłata odsetek za okres, w którym roszczenie główne jeszcze nie uległo przedawnieniu; wniosek zobowiązanego o odroczenie terminu płatności, o rozłożenie długu na raty czy o umorzenie go w całości lub części. Uznanie niewłaściwe nie musi precyzować wysokości ani podstawy prawnej roszczenia. Jeżeli jednak dłużnik zastrzega, że uznaje tylko część roszczenia, bieg przedawnienia przerywa się tylko co do tej części.

Mediacja jest jedną z metod alternatywnego rozwiązywania sporów i polega na podjęciu przez strony sporu w obecności i przy pomocy bezstronnego mediatora (lub mediatorów) próby zawarcia porozumienia. Mediacja prowadzona może być przed wszczęciem postępowania sądowego lub w trakcie postępowania sądowego po skierowaniu stron do mediacji przez sąd. Przepis nie różnicuje skutków mediacji ze względu na sposób jej wszczęcia, jednak tylko wszczęcie mediacji przez strony przed postępowaniem sądowym skutkować będzie przerwaniem biegu przedawnienia. Jeśli strony kierowane są do mediacji przez sąd, już wszczęcie postępowania sądowego przerwało bieg przedawnienia, które nie biegnie do czasu zakończenia postępowania przed sądem.

Przerwanie biegu przedawnienia następuje z chwilą wszczęcia mediacji przez stronę, a więc w chwili doręczenia mediatorowi poprawnego wniosku o przeprowadzenie mediacji wraz z dowodem doręczenia jego odpisu drugiej stronie. Po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.

W przypadku przerwania biegu przedawnienia przez czynność procesową uprawnionego, początek ponownego biegu tego terminu zostaje przesunięty do momentu zakończenia postępowania. Przez zakończenie postępowania sądowego należy rozumieć uprawomocnienie się orzeczenia zasądzającego roszczenie lub umarzającego postępowanie ze względu na zawarcie ugody.

W razie przerwania biegu przedawnienia przez wszczęcie mediacji przedawnienie biegnie na nowo dopiero po zakończeniu mediacji. Reguła ta ma zastosowanie zarówno w przypadku, gdy mediacja doprowadziła do zawarcia ugody przed mediatorem, jak i wówczas gdy zakończyła się niepowodzeniem (nawet długotrwała i nieudana mediacja nie grozi zatem przedawnieniem roszczenia). Datę zakończenia mediacji wskazuje protokół sporządzony przez mediatora.

Skutki przedawnienia

Skutki przedawnienia są następujące:

- 1) dłużnik nie musi spłacać zobowiązania. Dług nadal istnieje, ale staje się zobowiązaniem naturalnym - wierzyciel nie jest w stanie odzyskać długu przy pomocy przymusowej realizacji (uzyskać zasądzone orzeczenie sądu i wykonać je w drodze postępowania egzekucyjnego);
- 2) ponieważ dług cały czas istnieje, wierzyciel może wzywać do zapłaty, proponować rozłożenie długu na raty, umorzenie części zobowiązania w zamian za uznanie długu;
- 3) jeśli konsument dobrowolnie spłacił część, czy całość przedawnionego już zobowiązania, nie może domagać się zwrotu pieniędzy.

Przedawnienie roszczenia stwierdzonego orzeczeniem sądu

Roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd przedawnia się z upływem sześciu lat.

Jeżeli roszczenie stwierdzone prawomocnym wyrokiem nie zostanie dobrowolnie spełnione przez dłużnika, wierzyciel skorzystać może z przymusu państwowego. Dochodzenie wierzytelności stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem następuje w postępowaniu egzekucyjnym. Czynnością powodującą przerwanie biegu przedawnienia jest złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji właściwemu sądowi lub komornikowi.

Jeżeli postępowanie egzekucyjne zostanie następnie umorzone z urzędu z przyczyny bezskuteczności egzekucji, bieg przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym rozpoczyna się na nowo. Wiele osób sądzi, że umorzona egzekucja oznacza zakończenie sprawy. Nic bardziej mylnego. Wierzyciel po uprawomocnieniu się postanowienia komornika o umorzeniu postępowania z uwagi na bezskuteczność egzekucji, może w ciągu kolejnych 6 lat złożyć wniosek o ponowne wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

W przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na zgodny wniosek stron albo ze względu na bezczynność wierzyciela, wszczęcie postępowania nie wywołało żadnych skutków prawnych. Pozbawienie wszczęcia egzekucji skutków prawnych oznacza, że nie przerywa ono biegu przedawnienia. Przerwanie biegu przedawnienia ze względu na złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji ulega zniweczeniu w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela.

Zgodnie z obecnym stanem prawnym komornik bada, czy nie nastąpiło przedawnienie roszczenia stwierdzonego orzeczeniem sądu. Jeśli z treści tytułu wykonawczego wynika, że termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, do wniosku o wszczęcie egzekucji wierzyciel ma obowiązek dołączyć dokument, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu przedawnienia. Jeśli wierzyciel dokumentu tego nie przedłożył, komornik odmawia wszczęcia egzekucji.

